

Alueellisen vastuumuseon lausunto 19.4.2023, Savitorpantie 21

Nurmijärven kunta on pyytänyt Keski-Uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausuntoa suunnittelutarvehakemuksesta, joka koskee uuden omakotitalon rakentamista sekä kahden talousrakennuksen purkamista Savitorpan pihapiirissä. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo tarkastelee hanketta rakennusperinnön vaalimisen näkökulmasta ja antaa hankkeesta seuraavan lausunnon.

Savitorppa on Nurmijärven Klaukkalaan sijoittuva, 1950-luvun alussa rakentunut hirsihuvila, jonka pihapiiriin kuuluvat pieni hirsinen sauna, rankarunkoinen ateljeerakennus ja pihamökki. Nurmijärven rakennusinventoinnissa päärakennuksen arkkitehtuuria kuvataan osuvasti sen olevan ”yhdistelmä 1950-luvun romantiikka, kansallisia aiheita sekä 1960-70 -luvun talonpoikaisromantiikka”. Päärakennuksen julkisivu on pihalle päin vuoraamatonta hirttä ja tielle lomalaudoitettu. Katoksien pylväissä ja kuistissa on käytetty näyttävästi luonnonkiveä, samoin 1950-luvulle leimalliset liuskekiveykset peittävät patioita ja kylmää kuistia. Päärakennus on alun perin ollut viimeistelty, harkittu kokonaisuus, johon ovat oleellisesti kuuluneet ikkunapuitteiden koboltinsininen väritys ja takorautaiset suurikokoiset lyhtyjä jäljittelevät valaisimet, luonnonkiviset portinpielet ja tukimuurit sekä tavallista kookkaampien hirsien käyttö. Kokonaisuuteen kuuluvat hirsisauna on huomattavasti vanhempi, luultavasti 1800-luvulta. Lähimmäksi päärakennusta sijoittuva pieni ateljeena toiminut piharakennus edustaa päärakennuksen tyyliä ja aikakautta. Ateljee ja päärakennus ovat kärsineet mittavia vahinkoja kosteudesta (päärakennuksessa alapohja ja ateljeerakennuksessa katto ja välipohjat) sekä ilkivallasta.

Nurmijärven Klaukkalan osayleiskaavassa Savitorppa eli päärakennus on merkinnällä kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus sr3/33. Savitorpalla on sen harkitun, omaleimaisen arkkitehtuurinsa lisäksi kulttuurihistoriallista arvoa keramiikkataiteilijoiden Saul Nordqvistin ja Holger Granbäckin taiteilijakotina ja ateljeena. Ateljee Nordqvist perustettiin Klaukkalaan vuonna 1951 ja vuodesta 1967 lähtien se tunnettiin Savitorppana. Sen tuotanto oli kotimaassa sekä Ruotsissa laajasti tunnettu ja arvostettu.

Hanke

Nyt purettavaksi haetaan saunaa ja ateljeerakennusta. Saunan hirret on tarkoitus käyttää muissa korjaustöissä tontilla.

Ateljeerakennus on huomattavan huonokuntoinen, sen katto on osittain sortunut ja rakennusosat rikottu ilkivallan tuloksena.

Päärakennuksen pihanpuoleiseen julkisivuun on tarkoitus puhkaista uusi oviaukko, ikkuna-aukon paikalle.

Suunnittelutarvehakemuksella haetaan myös uutta rakennusala tontille noin 100m² asuinrakennusta varten. Rakennuksesta ei ole tässä vaiheessa esitetty tarkempia suunnitelmia.

Museon kanta

Ateljeerakennuksen purkamiselle ei ole sen poikkeuksellisen huonon kunnon vuoksi estettä.

Saunarakennuksen lautarakenteinen osa voidaan huonon kunnon vuoksi tarvittaessa purkaa. Museo kuitenkin toivoo, että saunan hirsirunkoinen osa pyritään korjaamaan sen ollessa tontin vanhin rakennus.

Uudisrakennuksen sijoittaminen tontille on vanhan päärakennuksen ja rakennuskokonaisuuden kannalta mahdollista. Esitetyistä käsivaralla piirretyistä suunnitelmista ei käy ilmi ovatko suunnitelman rakennukset

tai rakennusalat keskenään mittakaavassa, ja mikä olisi esimerkiksi uudisrakennuksen korkeus suhteessa vanhaan päärakennukseen. Uudisrakennuksen tyylin ja koon tulee olla alisteiset päärakennukseen nähden. Uudisrakennuksen tyylin, mittakaavan ja julkisivuväriytyksen tulee sopeutua kokonaisuuteen. Uudisrakentaminen tontille on kuitenkin mahdollista, suunnitelmia rakennuslupavaiheessa tarkentaen.

Päärakennuksen pihan puoleiselle ulkoseinälle on mahdollista toteuttaa uusi oviaukko, josta on käynti pihalle ja puutarhaan. Oviaukon koko ja ovet tulee suunnitella ja sovittaa huolellisesti rakennuksen tyyliin, materiaaleihin ja väreihin.

Alueellinen vastuumuseo lausuu erikseen päärakennuksen mahdollisista korjaussuunnitelmista, hankkeen edetessä siihen vaiheeseen.

Elina Riksman

Korjausrakentamisen asiantuntija

Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo

Lausunnon täydennys 9.6.2023

Aiempaan 19.4.2023 annettuun lausuntoon lisäyksenä Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo lausuu Savitorpan tontin purkuhakemuksista seuraavan.

On valitettavaa, että Savitorpan rakennuskokonaisuudesta puretaan vanhoja talousrakennuksia, mutta punaisen rankarakenteisen mökin huono kunto huomioiden sen purkaminen on mahdollista. Saunan hirskehikko tulee purkaessa numeroida ja dokumentoida sekä varastoida niin että sen pystytys myöhemmin osoitettavaan paikkaan on mahdollista. Saunan rakennuspaikka ja pihasuunnitelma tulee esittää Savitorpan päärakennuksen korjaushankkeen rakennuslupaa haettaessa, jotta rakennusten asemointi ja pihan käsittely hahmottuvat heti hankkeen alkaessa.

Elina Riksman

Korjausrakentamisen asiantuntija

Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo